

ATT BLI ÄLDRE:

Nio sidor på temat äldrefrågor

**Två nya dövteam
har startats upp**

**Aktuellt: Snart dags
för EU-val**

**Mitt yrke: Emelie
läser till veterinär**

Ingen minns en fegis

Jag får ofta samma fråga från politiker och makthavare som beslutar om äldre dövas situation. "Finns det någon kommun som kan sägas vara en förebild i frågan om äldre döva?". Mitt svar har hittills varit att det inte har varit någon som vågat ta första steget, för att de först velat ha ett exempel på hur någon annan gjort. För så blir det om man inte vågar ställa sig i främsta ledet. Man kan inte sitta och vänta på att någon annan ska agera.

Vi behöver fler exempel på teckenspråkiga aktiviteter, boenden och omsorg i hemmet som sker på den dövas villkor. Ofta är det ideella krafter som startar projekt för att hitta nya sätt att möta de utmaningar som äldre döva står inför. Ibland ser vi att små steg tas av de största kommunerna, det är bra men inte tillräckligt.

Om fler kommuner, oavsett storlek, vågade satsa på att ta fram verksamheter riktade till döva äldre, och arbeta gränsöverskridande med andra kommuner, skulle vi ha en mycket bättre situation. Man måste våga prova sig fram, utan att experimentera riskfyllt med målgruppen.

Hur skulle det se ut om fler politiker och kommuner tänkte utanför boxen? Om de vågade röra sig i okända domäner för att bryta ny mark? Om de gjorde det i samarbete med sina döva lokalinvanare? Först när det har skett kommer jag att kunna ge ett annat svar till de politiker som ställer mig den frågan. Vi behöver goda förebilder, för det föder ännu fler goda förebilder. Om vi en dag kommer dit kan vi säga att äldre döva får omvårdnad på sina egna villkor, utifrån individens egna behov. Det är inte omöjligt, men först måste någon våga ta steget och framförallt se sitt ansvar.

Till dig som är politiker – det är inte läge att vara feg längre! Våra äldre måste få en bra situation här och nu. Kunskapen finns, är du redo att agera utifrån den?

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

I korthet	4
KASAM hos äldre döva	5
Projektet Movadot	6
Projektet DigiDöv	8
Christina har Parkinsons	10
Besök på stickcafé i Örebro	11
Pensionsexperten svarar	12
Vård- och omsorgsboenden	14
Nybildade dövteam	15
Snart EU-val	16
Mitt yrke: Emelie Granbom	17
Förbundsnytt	20
Seniornytt	23
Ungdomsnytt	24
Krönika: Nova-Li Rönnholm	26

NR 2:2024

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org
handla@sdr.org

Västanviks folkhögskola
vastanviksfhs.se
info@vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Redaktör och ansvarig utgivare
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se

Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Shutterstock

PRENUMERATION
5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org

Utebliven tidning
medlem@sdr.org

ANNONSER
annons@dovastidning.se

Upplaga: 2300 ex
Tryck: Risbergs, april 2024
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanenmärkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2024
Nr 1: 22 februari
Nr 2: 2 maj
Nr 3: 27 juni
Nr 4: 26 september
Nr 5: 28 november

dovastidning.se

Dövas Dag 2024

13-15 september på Östersjön

I din biljett ingår boende, program
med underhållning, utställning och
gemenskap som på alla Dövas Dag!

Häng med på en oförglömlig kryssningsresa!

Program & biljetter:
dovasdag.se

Stockholms **Dövas** Förening

3396

Så många medlemmar har betalat in sin medlemsavgift till Sveriges Dövas Riksförbund för 2024. Siffran är från den 19 april. Källa: Sveriges Dövas Riksförbund

■ TECKENSPRÅK I APP

Den som vill gå på ett evenemang i Göteborg kan få evenemanget teckenspråkstolkat i sin mobil via appen Got Event Tillgänglighet, enligt hemsidan gotevent.se. Det kan handla om olika typer av evenemang. Inte alla evenemang teckenspråkstolkas automatiskt, men den som önskar teckenspråkstolkning till ett visst evenemang kan kontakta Got Event.

■ SVENSK I EUDY

I mars rapporterade Teckenrapport att European Union of the Deaf Youth (EUDY) nyligen har tillsatt fyra nya tjänster, och svenske Laith Fathulla är den som fått tjänsten som "director" som kan sägas motsvara verksamhetschef. Laith Fathulla kommer att arbeta från Sverige och åka till Bryssel där huvudkontoret finns vid behov.

■ REKORDSIFFROR

I slutet av februari gick SVT ut med ett pressutskick om att minoritetsutbudet har haft rekordsiffror på SVT Play under de senaste åren. År 2020 låg antalet tittade timmar på SVT Plays minoritetsprogram på omkring 300.000 och 2023 kom man upp i 900.000 tittade timmar. I SVT Minoritet ingår de fem minoritetsspråken finska, jiddisch, romani, meänkieli och samiska samt teckenspråk. De två program av SVT Teckenspråk som fick flest antal timmar uppspelad tid på SVT Play mellan 2020 till och med 2023 är "Elle och farfars sommar" och "Hästvänner" med 59 000 timmar vardera, uppger SVT:s kommunikationsavdelning i ett mejl.

■ INGET TECKENSPRÅK I ESC

Den 7-11 maj går Eurovision Song Contest (ESC) av stapeln i Malmö. Ifjol blev det svensk seger när Loreen Talhaoui tog hem vinsten med bidraget "Tattoo". Det blir emellertid ingen teckenspråksgestaltning av ESC-finalen denna gång, något som Sverige erbjöd förra gången de stod för ESC-värdsskapet 2016. Så här säger SVT:s Marknadsdesk om beslutet till Dövas Tidning: "– Vad som teckenspråksgestaltas i vårt programutbud är ett redaktionellt beslut. Vi har teckenspråkstolkat Mellofinalen sen lång tid tillbaka. Under pandemin valde vi att tolka alla sex deltävlingar. ESC-finalen har tolkats ett fåtal gånger genom åren".

Foto: SVT

14 maj och 23 september har bytt benämning

Den 14 maj varje år uppmärksammas Teckenspråkets dag. Nu har dagen bytt benämning från Teckenspråkets dag till Svenska teckenspråkets dag efter ett beslut av Sveriges Dövas Riksförbund (SDR). Åsa Henningsson, SDR:s förbundsordförande, berättar mer om beslutet.

Varför har ni bytt benämning på 14 maj och 23 september?

– Vi har snarare gjort ett förtydligande,

säger Åsa Henningsson. Vi pratar om ett nationellt teckenspråk som är det svenska teckenspråket, därför kallas dagen nu för *Svenska teckenspråkets dag*. Det handlar också om att många i vårt samhälle fortfarande tror att teckenspråket är internationellt. Nu blir det tydligare att den 14 maj är svenska teckenspråkets dag i vårt land, och att 14 maj och 23 september är två olika dagar. 23 september kallades tidigare för Internationella teckenspråksdagen men den svenska benämningen är nu *Internationella dagen för teckenspråken i världen*.

Kan du berätta mer om hur processen har sett ut?

– En fundering kring termen Teckenspråkets dag är något som har kommit mer de senaste åren. Men det handlar också om att det funnits en önskan från våra medlemmar att 14 maj ska finnas i svenska kalendrar. Frågan

har avhandlats under tidigare kongresser och vi har arbetat med frågan i perioder. Idag är förutsättningarna mycket bättre. Det finns också fler temadagar under samma dag idag. Naturligtvis handlar det också om att vi vill visa att vi är stolta över 14 maj som är vår dag. Vi har haft en dialog med Institutionen för språk och folkminnen (Isof) om olika formuleringar och benämningar.

Vad hoppas ni att beslutet ska leda till?

– Vi hoppas på en större spridning av dagarna om de finns i såväl digitala som tryckta kalendrar. Vi hoppas helt enkelt att den blir en påminnelse om att det svenska teckenspråket existerar mer eller mindre i allas vardag i det svenska samhället. Att en positiv attityd och nyfikenhet främjas, liksom att det svenska teckenspråket anses vara lika viktigt som andra språk.

Text: Olivia Renner Balkstam

Tema äldrefrågor

I detta nummer är nio sidor tillägnade temat äldrefrågor. Du får ta del av intervjuer med personer, myndigheter och projekt. DT önskar god läsning!

- s. 5 Lea Strandberg om KASAM
- s. 6 Projektet Movadot
- s. 8 Utmaningar för äldre i det digitala landskapet
- s. 10 Att bli sjuk på ålderns höst
- s. 11 Besök på stickcafé i Örebro
- s. 12 Intervju med Pensionsmyndigheten
- s. 14 Vård- och omsorgsboenden för döva

Foto: Shutterstock

Lea Strandberg om KASAM

KASAM är en förkortning för meningen “känsla av sammanhang”. Det är ett begrepp som används inom sjukvård, arbetsliv och forskning. Vi alla människor behöver tilltro till vår egen förmåga, förstå vad som händer omkring oss och en känsla av sammanhang för att kunna känna att vi har ett bra liv. Är KASAM extra viktigt för äldre döva?

Lea Strandberg, leg. psykolog och leg. samtalsterapeut, berättar:

– När man får demens går utvecklingen ofta bakåt, även om man har klara stunder. Därför är det oerhört viktigt att personalen omkring en kan fullt teckenspråk. Precis som att barn kan teckna lite slarvigt kan den äldre med demens börja teckna slarvigt, och då räcker det inte att kunna lite bastecken. Det blir ingen bra dialog och man missar mycket. Det leder till att KASAM, känslan av sammanhang, blir lågt hos den äldre.

Lea menar också att brist på KASAM kan leda till en försämring hos den som har demens.

– Om man inte får social stimulans blir man snabbt sämre. Vi alla behöver stimulans, förståelse för vad som sker omkring oss och en bra språkmiljö. De delar av hjärnan som inte används kan kroppen sätta på paus, och det blir förödande särskilt för en äldre person. Det blir svårt att ta sig tillbaka. Man behöver få komma ut och se teckenspråk, delta i aktiviteter och ha personal omkring sig som är bra på teckenspråk. Då kan man få ett bra liv oavsett om man är dement eller inte.

– Det är så oerhört viktigt att man anställer döva på

äldreboenden och vård- och omsorgsboenden. Det finns en trend idag att anställa hörande som kan teckenspråk som kan röra sig mellan avdelningar för både hörande och döva, men det handlar inte bara om att kunna teckna. Man måste kunna avläsa också, det är svårare. Man måste kunna föra en dialog, och det klarar döva bäst. Det finns så många signaler och koder i språket som riskerar att gå förlorade. Det måste vara en person som klarar av att se nyanserna i språket. Så är det för hörande också, personalen måste ju kunna förstå mer än enkla ord för att kommunikationen ska flyta.

Så här svarar Lea när DT reporter frågar vad den som är äldre och vill stärka sitt KASAM och öka sina friskfaktorer kan göra för att påverka sin situation.

– Försök delta i sociala sammanhang utanför din vanliga vardag, till exempel delta på dövföreningens aktiviteter eller liknande. Om dövföreningen inte erbjuder aktiviteter som intresserar dig så leta på andra ställen. Hitta en hobby eller något som du är förtjust i. Ge aldrig upp och låt isoleringen ta över, det blir förödande. Håll igång hjärnan och kroppen! Utöver det är det de vanliga råden som att röra på dig, äta bra mat och sova ordentligt.

Text: Olivia Renner Balkstam Foto: Privat

Christin och Ingvar i ett glatt samtal. Foto: Åsa Gustavsson

Fr.v: Therese, Pernilla, Åsa och Christin. Foto: Movadot

Teckenspråkig hemtjänst är verklighet

För de som bor i Jönköpings län finns det i dagsläget möjlighet att få teckenspråkig hemtjänst med dövkompetens. Projektet Movadot, som är kort för Mobilt hem- och vårdteam för äldre döva och teckenspråkiga i Jönköpings län, är inne på sitt andra och sista år, och åker i dagsläget ut till 13 äldre döva. Framtiden för projektet är än så länge oviss, med ljusglimtar i horisonten.

87-årige Ingvar Johansson skämtar flera gånger glatt när DT:s reporter intervjuar honom. Sedan tre år bor han på ett äldreboende i Jönköpings län, och i dagsläget får han dessutom hjälp av det mobila hem- och vårdteamet Movadot. Bredvid honom sitter Movadot-undersköterskan Christin Ingesson. Ingvar berättar att han trivs bra på sitt äldreboende, och uppskattar besöken från det teckenspråkiga hem- och vårdteamet tre gånger i veckan.

Movadot är ett tvåårigt projekt som drivs av Jönköping Läns Dövas och Teckenspråkigas Förbund (JLDTF). I februari 2022 fick man beskedet att Arvsfonden beviljat 6,4 miljoner kronor till projektet. Det går i dagsläget ut på att två teckenspråkiga och döva undersköterskor åker ut till äldre för att hjälpa till med hemsysslor men också stärka samarbetet med kommunernas ordinarie hemvård- och serviceteam.

– Det är möjligt att prova oss i några veckor om man är osäker

“Det finns de som önskar att vi ska komma varje dag men det är dessvärre inte möjligt”

på om man vill ha hemtjänst, berättar Åsa Gustavsson som är projektledare. Om man sedan vill ha det så behöver kommunen kontaktas och vi ska ha en samverkan med dem. Det finns de som önskar att vi ska komma varje dag men det är dessvärre inte möjligt.

– Det blir oftast ungefär 2-3 gånger i veckan som vi kommer på besök, berättar undersköterskan Pernilla Lindkvist. Övriga dagar kommer personal från kommunen.

Det skrivs ibland i tidningar att hemtjänsten ofta har fullt upp med många besök, och att personalen därför inte kan ta sig extra tid för de äldre. Det problemet har inte Movadot.

– Vi kan ta oss mer social tid under våra besök, berättar Åsa Gustavsson. Den övriga hemtjänstpersonalen kanske fokuserar på att dela ut mediciner och städa, sedan behöver de gå. De kan inte ta sig tid att sitta ner och prata. Vi kör långa vägar, över kommungränserna, till våra äldre och därför är det inte optimalt att följa det vanliga hemtjänstschema. Det kan vara uppåt en timmes köravstånd mellan två besök. Ordinarie hemtjänstpersonal och Movadot-personalen kommer överens om hur vi ska dela upp insatserna. Kunden har också möjlighet att vara delaktig i den dialogen.

– Vi är inte dövtolkar men kan stötta med att ge information till den äldre, säger Åsa Gustavsson. Ibland när den hörande vårdpersonal eller tolken har lämnat rummet frågar den äldre vad som sades exakt. Där kan vi stödja. Ibland glömmer den äldre bort vad som har sagts och då kan vi gå igenom det på nytt på teckenspråk. Det minskar oro och stress.

Movadot erbjuder också stöd på andra områden där övrig personal inte kan stötta på samma sätt.

– Vi kan uppmuntra den äldre att ta egna initiativ, berättar Åsa Gustavsson. Om något känns för svårt att göra själv så försöker vi ibland uppmuntra hen att försöka ändå och visar hur. Det hjälper hen att se vad hen själv kan. Vi är mer än en hemtjänst, vi är någon form av boendestödare och hjälper till med kontakten med omvärlden.

I dagsläget är tre kommuner anslutna till projektet; Gislaveds, Nässjös och Jönköpings kommuner.

– Vi hoppas att projektet blir permanent och då kan finnas i hela Jönköpings län, säger Pernilla Lindkvist. Det beror också på hur behovet ser ut i de olika kommunerna.

– Kontakten med dessa tre kommuner är bra, tillägger Åsa Gustavsson. Den 3 juni ska representanter från alla tretton kommuner i Jönköpings län samlas och lyssna på resultaten från det första året. De ska också presentera ett eget förslag kring hur pengarna ska fördelas. I höst ska vi få besked. Vi har också en forskargrupp från Jönköpings universitet som följer projektet, och som ska presentera en forskningsrapport när projektet är avslutat.

Åsa Gustavsson ser ljus på framtiden.

– Ekonomin styr alltid, men jag ser ljus på det hela. Det är inte omöjligt att vi lyckas bli permanenta.

– Många runtom i landet tittar på oss och ser hur vi jobbar, säger hon vidare. Jag vill betona att det är viktigt att potentiella mobila hem- och vårdteam runtom i landet behöver vara regionala. Egentligen är äldreomsorgen kommunernas ansvar, men ur ett dövperspektiv fungerar inte det. Varje kommun kan inte

anställa teckenspråkiga undersköterskor, det blir inte ekonomiskt hållbart. Det finns inte alltid döva i alla kommuner. Om det är mobilt och man kan ta sig över kommungränserna blir kvaliteten mycket bättre.

På frågan vad som kan bli bättre för äldre döva i samhället svarar Christin Ingesson.

– Att man tar kunskap från döva. Idag fattar man beslut som gynnar de som hör, men det fungerar inte alltid för döva.

– Och att det finns ett mobilt hem- och vårdteam i varje region i landet, tillägger Åsa Gustavsson. Äldre döva har rätt till en trygg och jämlik vård. Patientsäkerheten för äldre döva är ofta låg, det har vissa inte förstått. Det är viktigt att kommunikationen är tydlig och får ta sin tid.

Ingvar Johansson, som vi nämnde i början av artikeln, berättar att han ofta får besök av familjemedlemmar och släktingar som kan teckna, men personalen på äldreboendet är hörande och därför uppskattar han besöken från Movadot än mer.

– Movadot har lärt personalen här lite tecken, så tack vare dem kan vi nu förstå varandra bättre. Det har blivit bättre här, tack vare dem.

När DT:s reporter frågar hur han önskar att det ska se ut i framtiden i och med att Movadot endast är ett tvåårigt projekt blir hans ton mer allvarig.

– Jag vill absolut att Movadot ska finnas kvar för alltid. Om det skulle läggas ned skulle det vara en enorm förlust för mig.

Text: Olivia Renner Balkstam

Var med och förändra liv!

Upp emot nio av tio barn som lever med funktionsnedsättning i låginkomstländer går inte i skolan. En majoritet av dem är flickor.

MyRight utbildar föräldrar och anhöriga, lärare och samhället så att alla barn ska inkluderas, få utbildning och möjlighet till självständighet.

MyRight är den svenska funktionsrättsrörelsens biståndsorganisation. Vi arbetar för att personer med funktionsnedsättning ska få tillgång till sina mänskliga rättigheter och ta sig ur fattigdom.

Var med och bidra till en mer inkluderande värld – swisha en gåva!

Läs mer på myright.se

90 SVENSK
KONTA INSAMLINGS
KONTROLL

MYRIGHT

DigiDöv ger kunskap och stöd i det digitala

DigiDöv är SDR:s projekt som syftar till att motverka digitalt utanförskap hos äldre. Projektet pågår mellan mars 2022 och februari 2025, och under hösten har de en turné på gång. DT har fått en pratstund med Magnus Nordström, projektledare, och Susanne Andersson, projektmedarbetare.

Susanne Andersson och Magnus Nordström.

Vad går projektet ut på?

– Digidöv är riktat till äldre döva och syftar till att förebygga utanförskapet i den digitala världen, berättar Susanne Andersson. Till exempel erbjuder många myndigheter digitala tjänster idag.

– Under pandemin såg vi att många äldre stötte på hinder när de skulle använda tjänster som Zoom, som ju användes flitigt då, säger Magnus Nordström. Det blev tydligt att det behövdes stöd. Syftet med projektet är erbjuda kunskap och stöd för att komma igång med det digitala.

Vad erbjuder DigiDöv idag?

– Nu har vi börjat med workshops, berättar Magnus. Förut erbjöd vi en IT-support, men vi märkte att det inte fungerade så bra. Ofta blev det så att vi hjälpte till med att lösa de problem som vi blev kontaktade kring, men den äldre lärde sig inte att lösa problemet själv. Dessutom var syftet också att notera och identifiera vilka som behöver hjälp. Nu har vi hittat andra vägar istället.

– IT-supporten är inbakad i workshoppen nu i form av en frågestund, tillägger Susanne.

– Nu satsar vi på workshops och kurser, säger Magnus. Våra workshops har ofta ett fokusområde och blir som en social mötesplats, och genom dem hoppas vi locka fler till våra kurser där man får chansen att fördjupa sig mer.

– Den som inte har egen mobil eller surfplatta har möjligheten att låna det av oss, berättar Susanne. Den som har egen mobil eller surfplatta får lära sig hur man gör på dem.

Vilka utmaningar finns för äldre i det digitala landskapet?

– De digitala teknikerna utvecklas så snabbt efter pandemin att man inte alltid hänger med och kanske känner att man måste kunna allt, berättar Susanne. Så behöver man inte känna utan man kan prioritera det som är viktigast, till exempel sms och e-post.

– Det kan finnas många olika utmaningar, säger Magnus. Det kan till exempel handla om att installera en ny app, om man inte vet hur man gör blir man ofta beroende av någon annan som kan installera och konfigurera den. Detta kan vara bra att kunna själv. De som försöker själva fastnar ofta i steget där man skapar konto och e-post skickas för att verifiera personen. Har man inte rätt kunskaper kan man också råka installera skadliga appar utan att veta om det.

– Man kan också råka ut för bedrägerier i SMS och e-post, fortsätter Magnus. Det kan vara svårt att veta vad man ska kolla efter, till exempel hur man kollar avsändarens e-postadress eller vilket telefonnummer de använt i SMS:et. Sedan är det sunt förnuft som gäller och känna till att seriösa företag och myndigheter aldrig tar kontakt med en via telefon eller SMS för att man ska lämna ut sina personliga uppgifter.

– Det kan också vara bra att veta hur man konfigurerar tvåfaktorauslösnings där det är möjligt, tillägger Magnus. Det betyder att det krävs två steg för att kunna logga in. Många vet inte hur man gör för att aktivera detta. Ofta är det lite krångligt att aktivera detta. Samtidigt är det viktigt att få igång det för säkerheten blir mycket bättre, och man minskar risken för att bli hackad.

Men om man tycker att det känns lite läskigt att lära sig allt om det digitala?

– Jag uppmanar alla äldre att komma på våra workshops och kurser, säger Magnus. Vi behöver också flera guider så den som är intresserad och duktig på det digitala får gärna kontakta mig. Vi finns för att hjälpa till.

– Vi har mer på gång, berättar Susanne. Håll gärna utkik efter mer information och turnédatum på hemsidan digidov.sdr.org

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

**Ingen fråga är för stor eller liten.
Vi finns här om du behöver någon
att prata med.**

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar
11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00.

Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se

Vi har tystnadsplikt.

NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK
www.nkjt.se

Sveriges enda
barn- och
ungdomsjour på
teckenspråk!

Är du mellan 6-21 år?

Chatta med oss på
måndagar och torsdagar 18:30-20:30!

Video- och
textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

VALBARA PROFILKURSER FÖR ALLMÄN KURS TILL HÖST 2024!

Upptäck vårt mångsidiga kursutbud: jakt och naturvård, e-sport, körkort, hälsa och friluftsliv samt förberedelse mot högre studier. Hos oss väntar inspirerande möjligheter!

KÖRKORT

Upptäck vägen mot kunskap och frihet, hos oss får du flexibla studiemöjligheter. Du kan kombinera allmän kurs med körkortsteori.

JAKT & NATURVÅRD

Lär dig om jägarens roll för naturen och om att vårda vår miljö samtidigt som du får möjlighet att studera dig redo till jägarexamen.

E-SPORT

Utforska den digitala världen och ta din passion för gaming till nästa nivå med kurser som ger dig insikter, färdigheter och strategier för att lyckas inom e-sport.

MOT HÖGRE STUDIER

Förbered dig för framgång med kurser som rustar dig med de nödvändiga verktyg för att nå dina akademiska mål och drömmar.

Ansök här!

Funderingar eller frågor?

Skicka mail till vår kursansvarig:
julia.gezelius@vastanviksfhs.se

**Västerviks
folkhögskola**

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Christina lever med Parkinsons sjukdom

För många stockholmare är Christina "Stina" Malmström Karv synonym med föreningslivet. Hon har engagerat sig på olika sätt sedan hon var ung. Sedan vände livet när hon fick diagnosen Parkinsons sjukdom. Trots de många utmaningar som sjukdomen för med sig försöker hon leva ett aktivt liv. Hur är det att vara döv, äldre och ha en kronisk sjukdom?

Christina vill vara öppen om sin Parkinsons sjukdom.

Diagnosen fick hon 2018, men det var redan ett par år tidigare som Christina M. Karv noterade att någonting inte stämde. Hon hade jobbat i många år som tolklärare på Södertörns folkhögskola, hade både make och son och engagerade sig i föreningslivet. Idag kan hon se att symptomen fanns där redan 2013.

– Idag kan jag se att jag började gå långsammare redan 2013. Kroppen blev stelare och jag trodde att jag bara höll på att bli äldre. Jag började missa tunnelbanan allt oftare. Jag började gå hemifrån tidigare om jag skulle någonstans. Min tidsuppfattning påverkades också, jag kunde komma för sent eftersom jag tyckte att jag inte hade tagit så lång tid på mig att göra någonting men det hade jag.

Det var emellertid 2017 som utredningarna påbörjades. I Christinas fall drog utredningen ut på tiden eftersom hon är döv.

– Det första symptomet jag tog på allvar var att när jag tecknade så ville inte min vänsterarm alltid följa med, så det var alltid högerhanden som var mest aktiv. Folk frågade om jag hade ont men det hade jag inte. För min neurolog och husläkare blev det svårt att identifiera vad problemet var, eftersom jag använde teckenspråkstolk. Hos hörande är det ofta så att man identifierar Parkinsons genom att talet blir påverkat. Därför fick jag inte min diagnos lika snabbt som jag borde.

Parkinsons sjukdom är en sjukdom som gör att hjärnan får svårt att kontrollera nervsignalerna som styr ens rörelser, enligt 1177.se. De celler i hjärnan som tillverkar signalsubstansen dopamin förstörs och ger med tiden symptom som skakningar, stela muskler och sämre rörelseförmåga. Det finns idag inget botemedel och inga bromsmediciner, men det finns mediciner som kan mildra de symptom man har. Sjukdomen varar hela livet och man blir ofta gradvis sämre.

För Christina finns det positiva aspekter trots hennes sjukdom.

– Mitt vårdteam forskar om Parkinsons så jag får alltid den senaste informationen och de nyaste behandlingarna. Vilken vård man får är nästan lite som ett lotteri, som jag vann på.

– Utöver det så träffar jag en arbetsterapeut och en logoped.

Först skrattade jag, inte behöver jag som inte pratar en logoped. Men hen var där för att hjälpa mig med att träna muskulaturen och reflexerna för att kunna svälja. Mina fördomar fick komma på skam. Jag får också medicin som jag tar var 3-4 timme, annars blir jag stel i kroppen.

För 10 år sedan skulle hon aldrig ha anat att boxning skulle komma att spela en stor roll i hennes liv som pensionär.

– Jag började träna boxning i januari 2019. Jag är där tre gånger i veckan. När jag är där känns det inte som att jag är sjuk längre. Jag blev varmt välkommen från första stund och det fungerar bra att ha med mig teckenspråkstolk.

– Boxningen är viktig eftersom min högerhand är den dominanta handen, men i boxning kommer alltid vänsterhanden först. Det har tvingat mig att aktivera min vänsterhand. Det är också mycket fotarbete vilket hjälper min koordination. Träningen fördröjer sjukdomsförloppet för mig.

Oron för framtiden finns alltid där. För äldre döva finns det inte alltid bra alternativ när man behöver stöd att klara sig, och särskilt inte om man har en kronisk sjukdom.

– Om jag möter vårdpersonal som saknar kunskap om sjukdomen kan det uppstå irritation. Allt ska gå fort i dagens samhälle. Det ser mörkt ut för mig. Min största rädsla är att bli isolerad. Jag har bett min son att alltid ordna så att jag får befinna mig i en teckenspråkig miljö om jag inte kan ordna det själv.

Till den som också har en kronisk sjukdom har Christina några råd. Att vara öppen med sjukdomen tycker hon är viktigt.

– Våga vara öppen och prata om det. Var nyfiken och sök kunskap. Man ska inte skämmas. Idag kan man ha samtal med människor över hela landet, jag vill gärna ha ett utbyte med andra döva som har sjukdomen. Vi är säkert fler. Jag hoppas att de vågar berätta, för vi behöver varandra.

Vill du som har Parkinsons sjukdom komma i kontakt med Christina för att utbyta tips? I så fall är du varmt välkommen att kontakta DT på redaktionen@dovastidning.se.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Här stickas och tecknas det om vartannat

Ojämna onsdagar tidiga eftermiddagar blir det kaffe, samtal och garn på ABF i Örebro. Alla medlemmar i Örebro Dövas Pensionärsförening är välkomna att vara med på stickcaféet, det är kostnadsfritt och kräver inga förkunskaper. DT har fått vara med i gemenskapen.

Klockan är 13:30 och inne i ABF:s lokaler i Örebro har det dukats fram fika som någon har bakat och tagit med. Varannan onsdag samlas de där, de som deltar i stickcaféet. De börjar alltid med fika och samtal innan det är dags att fokusera på att ta fram nya alster. På bordet denna dag finns två påskhönor av garn som deltagaren Maria Hermanson tidigare har stickat.

Yvonne Zackrisson brukar delta varannan onsdag.

– Man får mycket social påfyllning, bra tips och möjlighet att titta på varandras arbeten. Vi fikar och pratar, det är härligt.

Utöver stickcaféet ordnar Örebro Dövas Pensionärsförening fler aktiviteter, flera av deltagarna deltar också på deras aktiviteter.

– Bland annat går vi promenader, spelar minigolf och boule. Jag brukar vara med då, berättar Birgitta Larsson som också deltar i stickcaféet.

Initiativtagaren och ledaren för stickcaféet är Sonia Strömberg. Hon är hörande men har funnits i dövvärlden sedan 70-talet, bland annat som enhetschef för förskolan Kattungen i Örebro. Hon flyttade till Örebro efter studenten och såg många som tecknade, och det var också här hon mötte sin döve make.

– Stickcaféet är en idé som jag fick för omkring två år sedan när jag satt i Örebros Dövas Pensionärsförening. De ordnar en hel del fysiska aktiviteter som promenader vilket är bra, men det behövde finnas något även för de medlemmar som inte kan göra sådant eller som har andra intressen. Jag kan virka och sticka, och jag kände att jag ville starta en grupp för andra virknings- och stickningsintresserade. Ryktet spreds och till slut var vi ett gäng. Vi startade förra våren.

– Stickcaféet erbjuder också ett socialt sammanhang. För mig är det viktigt att hålla i teckenspråkskunskaperna, jag och min gubbe

Sonia Strömberg är initiativtagaren till stickcaféet.

har varit gifta i 50 år. Vi tänker ju redan så lika. Vad ska vi äta idag? Samma förslag igen, säger Sonia och tar sig för pannan. För mig är det stimulerande att få möta andra människor och teckna.

Det är emellertid inte bara sticknings- och virkningsintresserade som sluter samman och fikar på stickcaféet. Eftersom det erbjuds teckenspråksutbildning för föräldrar i samma lokaler samtidigt som stickcaféet är brukar man fika

tillsammans. Idag är det tre mammor från TUFF och deras lärare Christine Liljedahl som fikar.

– Det är toppen att ses så här, men ibland tecknar de andra deltagarna lite snabbt, berättar Yusra som är en av deltagarna i TUFF-kursen.

De tre mammorna berättar att de alla ser fram mot att utvecklas och bli ännu bättre på att teckna.

Sonia berättar att det inte kostar någonting att låna en lokal av ABF, och deltagarna tar med sig eget garn. Det är upp till varje deltagare att själv avgöra vad hen vill sticka.

– Kunskapsnivåerna varierar, vissa har stickat mycket förut medan andra inte har gjort det lika mycket.

Det är inte nödvändigt att vara med varje gång, det vet Maria Hermanson som själv har ett fullt schema.

– Jag försöker komma med så ofta jag kan men eftersom jag har många olika uppdrag är det svårt att alltid vara med. Jag missar det då och då, berättar Maria Hermanson som dessutom sitter i SDR:s styrelse.

På frågan vad Maria känner att hon får ut av stickcaféet svarar hon:

– Avkoppling. Och det här med att träffa personer som man inte brukar träffa. Det är roligt att träffa nytt folk, som också har handarbete som intresse. Väldigt mysigt! Vi är olika som personer, vi som deltar, och det gör det spännande.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Maria Hermanson har stickat dessa hönor av garn.

Monica Zettervall.
Foto: Jonatan Jartun Ländin, Pensionsmyndigheten

Har du koll på de olika delarna i pensionspyramiden?
Bild: Pensionsmyndigheten

Hur bra koll har du på din pension?

Har du koll på din pension? Det kan kännas som att navigera i en djungel, med alla begrepp och funktioner som man ska känna till. Hur kan man trygga sin framtid? DT har ställt frågor till Monica Zettervall, pensionsexpert på Pensionsmyndigheten.

Vilka fällor kopplat till pensionen är vanliga att hamna i?

– Det vanligaste är nog deltidsfällan, berättar Monica Zettervall. Jobbar du deltid under många år kommer du att få en lägre pension än om du hade jobbat heltid. Jobbar du deltid under några år när barnen är små har det inte så stor effekt på pensionen, men ju fler år du jobbar deltid desto sämre för storleken på din framtida pension. Ett sätt att kompensera för deltidsarbete, om ni lever som gifta, är att den partner som har en högre inkomst för över sin premiepension till den som tjänar mindre. Att föra över premiepensionsrätter är ett sätt att jämma ut den framtida pensionen så att den part som exempelvis avstår heltidsarbete för att ta hand om barn, äldre föräldrar eller hem kompenseras för det. Det är ett smidigt och enkelt sätt att jämma

ut skillnader i pensionen utan att behöva öka ditt sparande här och nu.

Är det för sent att påverka sin pension när man väl har gått i pension?

– För den som har möjlighet kan ett alternativ vara att bli en så kallad jobbonär, då tar man ut pensionen och jobbar samtidigt. De flesta jobbonärer jobbar inte heltid utan jobbar några timmar då och då. Det höjer pensionen för de allra flesta och det blir också plus i kassan här och nu. Från januari det år du ska fylla 67 betalar du lägre skatt både på pension och på lön så det är väldigt gynnsamt att jobba längre upp i åldrarna för de som kan. Ett annat sätt att få mer i plånboken som pensionär kan vara att ansöka om bostadstillägg från Pensionsmyndigheten. Börja alltid med att testa om du har rätt till bostadstillägg på pensionsmyndigheten.se.

Vilka begrepp kopplat till pensionssystemet är bra att känna till?

– Det kan vara bra att känna till de olika delarna som ingår i pensionen, i Sverige brukar vi beskriva pensionssystemet som en pensionspyramid. I botten ligger den allmänna pensionen, som består av

inkomst- och premiepension, det är den pension du får från staten. Sedan kommer tjänstepensionen som nio av tio har via sin arbetsgivare. Och högst upp är det egna sparandet till pension som ju är frivilligt. För de flesta med medelinkomster ser fördelningen också ut som en pyramid, den allmänna pensionen är den stora delen, sedan kommer tjänstepension och det som utgör den minsta delen av den totala pensionen, för de allra flesta, är det egna sparandet till pension. Har du höga inkomster utgör ofta tjänstepensionen en större del än den allmänna pensionen.

Varför sänks många pension plötsligt några år in i pensionen?

– Det beror på att många väljer att ta ut tjänstepension under några få år och då upphör tjänstepensionen när den tiden har gått.

Vad är efterlevandeskydd?

– Det är ett ekonomiskt skydd för dina efterlevande om du själv dör. Det kan betyda mycket för din familj om du har efterlevandeskydd kopplat till din pension, men i vissa situationer kan det faktiskt vara helt onödigt.

– Det efterlevandeskydd som finns inom alla tjänstepensioner kallas för

Foto: Shutterstock

Pensionsexperten svarar på frågor

återbetalningsskydd. I vissa tjänstepensioner får du återbetalningsskyddet automatiskt och i vissa måste du aktivt lägga till det. Om du inte väljer något återbetalningsskydd får du själv en högre pension, tjänstepensionen ökar med cirka 6 till 10 procent, men dina efterlevande får inte ersättning om du dör. Är du ensamstående utan barn, om du lever med någon som har högre lön än du eller om du har vuxna barn som klarar sig själva ekonomiskt är det ofta onödigt att ha efterlevandeskydd.

– Många kvinnor jag har mött genom åren är överförsäkrade, det vill säga de har tecknat alla ekonomiska skydd som finns, oftast när det första barnet föddes, sedan har åren rullat på och de har inte längre koll på vad de har eller inte har. Du kan ta bort återbetalningsskyddet om dina efterlevande inte är i behov av pengarna om du dör. Ibland tycker jag att man behöver vara lite egoistisk och se till sin egen ekonomiska situation som framtida pensionär.

Vid vilken ålder går man vanligen i pension idag?

– Under 2023 var den genomsnittliga åldern för att börja ta ut allmän pension 66 år, men spridningen av när personer tar ut sin allmänna pension är stor.

Vilka tips kan du ge inför pensionen, till den som är ung och till den som närmar sig pensionen? Hur tryggar man sin pension?

– Det som påverkar din framtida pension mest är dina inkomster under hela livet, om du har tjänstepension via din arbetsgivare och vid vilken ålder du börjar ta ut din pension. Oavsett ålder är det bra att få koll på vilka pensioner du har och hur mycket du kan tänkas få i pension per månad vid olika pensionsåldrar. Logga därför in på minpension.se och använd deras simulator, där kan du testa olika pensionsåldrar och se vad som händer om du jobbar något år extra. Du kan också se hur pensionen påverkas om du tar ut dina pensioner vid olika tillfällen.

Vem/vilka kan jag vända mig till för att få mer kunskap om pensionen?

– Du kan alltid vända dig till Pensionsmyndigheten, vi ger vägledning kring det mesta kopplat till pension. Man kan delta i våra fysiska informationsmöten eller besöka ett av våra servicekontor. På pensionsmyndigheten.se finns mycket matnyttig information. Använd gärna guiden snabbkoll på din pension. Guiden är till för dig som vill få snabb koll på din framtida pension, inte har börjat ta ut

pension eller vill få konkreta tips kopplade till din livssituation.

Text: Olivia Renner Balkstam

MONICA OM VANLIGA MISSAR

När vi frågar dagens 70–75-åringar vad de hade gjort annorlunda om de kunde välja om svarar de:

- Börja ta ut din pension senare eller så sent som möjligt.
- Arbeta längre.
- Informera dig/ta reda på saker, gör en ekonomisk kalkyl över inkomster och utgifter för pensionstiden, gör en pensionsbudget.
- Ta reda på om din nuvarande arbetsgivare, och tidigare arbetsgivare, betalar in till tjänstepension.
- Ta ut dina tjänstepensioner under minst tio år, eller livet ut. Om du väljer en begränsad uttagstid, som till exempel fem år, får du ut relativt stora tjänstepensionsbelopp under den första femårsperioden, men därefter upphör tjänstepensionsutbetalningarna helt.
- Ha ett eget sparande till pension i någon form.

Lägeskoll för landets vård- och omsorgsboenden

Det fanns en hoppfull tid när nya boendemöjligheter för äldre teckenspråkiga öppnades. I Stockholm öppnades för elva år sedan Måsholmens seniorboende för teckenspråkiga med 35 lägenheter. Fem år senare öppnade det helt nybyggda vård- och omsorgsboendet Karlslundsgården i Örebro, som reserverade åtta platser för äldre teckenspråkiga personer och som anställde döva undersköterskor.

Foto: Shutterstock

Sedan tidigare fanns bland annat ett vård- och omsorgsboende i Malmö och ett i Göteborg med enheter för teckenspråkiga samt ett servicehus i Stockholm med teckenspråksinriktning. Men hur ser det ut idag några år senare? Har boendemöjligheterna förändrats?

DT har intervjuat fyra av boendena i landet som idag ombesörjer vård- och omsorgsboenden för teckenspråkiga; Karlslundsgården vård- och omsorgsboende i Örebro, Lindängelund vård- och omsorgsboende i Malmö, Åkerhus vård- och omsorgsboende i Göteborg samt Höganäs vård- och omsorgsboende i Uppsala.

Höganäs vård- och omsorgsboende i Uppsala är relativt nya med att vara förvaltningsområde för döva, vilket innebär att teckenspråkiga döva, med biståndsbeslut om boende, ges förtur när en lägenhet blir ledig. Boendet har en särskild avdelning med demensinriktning. Idag bor en döv brukare på boendet och ingen står i kö. I personalen finns en undersköterska som behärskar teckenspråk samt sju medarbetare som just nu går teckenspråkskurs.

Åkerhus vård- och omsorgsboende i Göteborg har idag plats för 10 boende, vilket är en ökning sedan tidigare då de hade färre platser. Idag bor sex döva på boendet där det enbart

jobbar personal som är döva eller har hörselnedsättning. Boendet har också en somatisk enhet, där det finns personal som gått teckenspråksutbildning. Idag är det totalt fem i personalen som är fullt teckenspråkiga samt sju som kan teckenspråk på olika nivåer.

Karlslundsgården vård- och omsorgsboende i Örebro öppnade för fem år sedan. För två år sedan besökte DT Karlslundsgården som då funnits i tre år. De berättade då att det efter öppnandet tog tid att fylla boendeplatserna men nu hade man fyra döva som bodde på gården och tre i personalen som var fullt teckenspråkiga. Idag finns det en enhet med teckenspråksinriktning där det finns personal med teckenspråkskompetens. På boendet bor personer som har en hörselnedsättning blandat med personer som hör. Karlslundsgården kan inte uppge vilken typ av boende eller hur många platser de erbjuder för döva, samt hur många döva som bor hos dem. Därmed kan ingen uppskattning göras över hur situationen förändrats den senaste tiden. Vad de däremot kan berätta är att det är fortsatt få sökande idag med behov av teckenspråk.

Lindängelund vård- och omsorgsboende i Malmö har idag tio lägenheter för döva och dövblinda

teckenspråkiga. På Lindängelund finns en avdelning bara för döva och dövblinda. Avdelningen tar emot både de med en demensdiagnos och de som är somatiskt sjuka. Dessutom finns ytterligare tre avdelningar, där hörande bor men där det också bor döva och dövblinda. Totalt bor det idag 12 döva och dövblinda på Lindängelund och beläggningen har nästintill varit hundra procentig de senaste åren. I personalen är fem av nio undersköterskor döva. Utöver dessa är majoriteten av personalen på boendet teckenspråkiga inklusive chefen.

Frågan är om situationen för de teckenspråkiga vård- och omsorgsboendena ser ljus ut eller kan vi tyda en försämring under de senaste åren? Antalet vård- och omsorgsboenden har inte ökat, men inte heller minskat.

Känner du till fler vård- och omsorgsboenden som riktar sin verksamhet till teckenspråkiga? Hör gärna av dig till oss på: redaktionen@dovastidning.se

Text: Kenny Åkesson

Två nya dövteam har startats upp

Dövteam finns sedan tidigare i fem regioner. 2022 startade dövteamet i Gävleborg, sprungen ur tolkcentralen, och strax därefter följde Värmland efter. Därmed har Sverige berikats med två nya dövteam. DT har fått chansen att ställa frågor till dem.

– Vi har sett ett behov under lång tid, berättar Jenny Revahl som är sakkunnig samordnare på tolkcentralen i Gävle.
– Det finns inte alltid en förståelse för brukargruppen, tillägger Lina Solarfs som är hörselpedagog och teckenspråklärare.
– Saker som att använda BankID eller tjänster för att bli uppringd kunde ställa till med problem, fortsätter Jenny Revahl. På tolkcentralen fick vi besök av personer som önskade hjälp med olika saker som till exempel telefonsamtal eller att förklara vad som stod i brev från myndigheter. Det hör ju egentligen inte till tolkcentralens uppdrag, och där började idén. Vi satte oss ned och började diskutera hur vi skulle kunna lösa problemen.

Vilka tjänster erbjuder ni?

– Både pedagogiskt och psykosocialt stöd, säger Jenny Revahl. Om någon behöver kontakta olika myndigheter, hjälp med att förstå olika lagstiftningar eller söka bidrag kan vi hjälpa till. Vi kan också hjälpa till med telefonsamtal eller att översätta brev och texter. Linas uppdrag är mer inriktat på det pedagogiska, som digitala lösningar, hjälpmedel eller stöd i utbildningsfrågor.
– Vi har också en kurator som heter Astrid Wigert, berättar Lina Solarfs. Hon ger det psykosociala stödet.
– Vi kan också ge stöd och information till anhöriga och verksamheter som kan komma att möta döva personer, säger Lina Solarfs. De kan få information om varför det är viktigt med teckenspråkstolkar och hur man bokar det.

Vilka utmaningar har ni som litet dövteam?

– Eftersom dövföreningen i Gävle är vilande är det svårt för oss att nå ut med informationen till vår målgrupp att vi finns till, berättar Jenny Revahl. Vi har en ganska stor frihet, vi är inte begränsade i vad vi kan göra eller erbjuda, så den största utmaningen för oss ligger i våra möjligheter att nå ut med den informationen. När Gävleborgs dövteam hade startat upp blev Värmland inspirerade och beslutade att bilda ett likvärdigt dövteam. I mars 2023 påbörjades det arbetet och ett år senare är teamet i gång.
– Idén att starta ett dövteam började i mars 2023, berättar Maria Svensson som är biträdande tolkchef och teckenspråks- och dövblindtolk. Vi satte i gång att planera och hade otaliga möten. Vi ändrade oss mycket på vägen och tog inspiration från andra dövteam om vad vi skulle kunna erbjuda. Nu har vi en bra grund, men fortsätter konstant att utvecklas.

Vilka tjänster erbjuder ni?

– Vi erbjuder drop in-besök varannan onsdag mellan klockan 10-12, säger Emma Gärestam som är kurator.
– Till oss kan man vända sig för rådgivning och vägledning gällande samhällsviktig information, säger Maria Svensson. Ingenjörerna, Ulf Schiller och Jonas Carlsson, kan hjälpa till att installera eller reparera hjälpmedel samt ge information kring hjälpmedel. Det kan handla om till exempel varsel och totalkonversation som till exempel bildtelefoni.
– Vi ger också råd och stöd till anhöriga, myndigheter, vårdgivare eller andra som möter personer med dövhet eller hörselskada i sin profession, fortsätter Maria Svensson.
– Vi tar inte ut några patientavgifter när man kontaktar oss, säger Emma Gärestam. Allt stöd vi erbjuder är helt kostnadsfritt.

Vilken respons har ni fått?

– Vi har hört från flera döva att de tycker att det är positivt att ett dövteam startas upp här, säger Johanna Moberg som är teckenspråklärare. Det finns en stolthet.
– Det har inte varit några hinder för oss att genomföra detta från regionens sida, tvärtom har vi fått det stöd vi behöver, säger Maria Svensson.

Vilka utmaningar har ni?

– Den största utmaningen är att vi önskar nå ut till dem som har grav hörselnedsättning eller dövhet i Värmland, alla är inte medlemmar i VDLF (Värmlands Dövas Länsförbund), avslutar Maria Svensson. Det är utmanande, Värmland är ett stort landskap och vi hoppas att vi ska kunna nå ut till alla på sikt.

Text: Olivia Renner Balkstam

Region Gävleborgs dövteam. Foto: Jannika Nykänen
Fr.v: Jenny, Lina och Astrid.

Region Värmlands dövteam. Foto: Birgitta Johansson
Fr. v: Emma, Jonas, Ulf, Maria och Johanna.

Snart EU-val:

Hur påverkar EU-valet dövrörelsen?

Den 6-9 juni i år är det EU-val och samtliga länder i EU ska välja vilka som ska sitta i Europaparlamentet. I femton år har parlamentet haft minst en döv ledamot. Hur ser det ut inför kommande mandatperiod? Finns det någon döv kandidat? Vilka frågor i EU påverkar döva? DT har intervjuat tre personer från EUD.

Varför deltagandet vid val är viktigt

Frankie Picron, EUD:s Executive Director, säger att deltagandet vid val som döv är grundläggande för en verkligt representativ demokrati. Politik är inte något som ligger långt bort; den formar direkt ditt liv och det samhälle du lever i. Genom att rösta använder du din makt att välja dem som kommer att förespråka dina intressen och övervaka deras arbete. Engagemanget är särskilt viktigt för döva då våra specifika behov och frågor kan förbises eller missförstås av dem som har makten. Frankie menar att döva individer måste engagera sig i politiken för att garantera att samhällets röst inte bara hörs utan också beaktas i lagstiftningsprocesser. När döva medborgare är aktivt involverade skapas möjlighet till mer dövklyddande policys. Döva politiker ökar möjligheten till att kunna representera samhället och överbygga den kommunikationsklyfta som ofta finns mellan döva väljare och deras hörande representanter.

Alexandre Bloxs, EUD:s Policy Manager, betonar att valresultatet påverkar dövrörelsen mer än vi tror. Ett exempel är om man som döv reser till Spanien, råkar ut för en bilolycka där och ringer nödnumret 112. Då vill man få kontakt med 112 på sitt förstaspråk och inte spanskt teckenspråk. Så funkar det när man som hörande ringer till 112. Vi har fått möjlighet att fråga projektledaren Davy Van Landuyt om mer information kring projektet Europaval för döva. Davy berättar att projektet handlar om att göra information om Europavalet mer tillgänglig för döva genom att ha information på internationella tecken och engelska, anordna tre webinarer (ett har redan genomförts) och skapa ett verktyg om politisk delaktighet som döv person. Davy tipsar om att man kan hitta informationen på hemsidan <https://eu-election.eu/> och på deras Facebooksida "Empowering Deaf Europeans in EU".

EUD:s planer för de 5 närmaste åren

EUD:s policy team planerar att fortsätta arbeta med sin påverkanskampanj för att EU officiellt och juridiskt ska erkänna alla sina nationella teckenspråk på EU-nivå på samma villkor

Foto: Shutterstock

som sina talade språk. Publicering av en bok om erkännandet av nationella teckenspråk är också inplanerad senast 2025.

Alexandre berättar att EU idag lagligen erkänner 24 olika talspråk medan man inte tar i beaktande att det finns 30 olika nationella teckenspråk. Man arbetar dessutom med implementeringen av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning så att den ska gynna dövsamhällen runtom i Europa, och med att stärka kapaciteten hos de anslutna dövförbunden.

Frankie konstaterar att EUD kommer att fortsätta med arbetet inom EU:s program för medborgarrättigheter och värderingar samt sträva efter att garantera att döva inkluderas på EU-nivå, där ingen lämnas utanför.

Ingen döv kandiderar till EU-valet i juni

Vad EUD vet idag så är det ingen döv som kandiderar till EU-valet efter att Adam Kosa, den enda döva ledamoten i Europaparlamentet, har bestämt sig för att inte fortsätta. EUD säger att Adam har varit en viktig allians i deras arbete och att de nu får jobba hårt för att behålla kontakter de har kvar med de som sitter kvar samt skapa nya kontakter med de nya ledamöterna.

Alexandre säger att under det förra EU-valet hamnade döva ofta långt ner på vallistorna vilket inte gav dem någon möjlighet att få många röster och ta sig in i EU-parlamentet. Snarare blev de ett uttryck för tokenism; det vill säga att partierna ger ett sken av att ha en positiv attityd genom att ha döva på listorna utan att egentligen ge dem verktygen att lyckas. Det kan även finnas andra hinder kopplade till ländernas attityd till sina nationella teckenspråk, till exempel frågan om vem som bekostar teckenspråkstolkning för den som är döv och vill genomföra en kampanj. Han vill se döva politiker högt upp på vallistorna med goda chanser till att lyckas, och menar att vi dessutom behöver uppmuntra fler döva att bli politiker och hjälpa till med deras kampanj för att se till att EU-parlamentet har döva representanter också framöver. Representation har betydelse, avslutar Alexandre.

Text: Kenny Åkesson

22-åriga Emelie Granbom gav inte upp sin dröm. Foto: Olivia Renner Balkstam

Emelie Granbom siktar på veterinäryrket

Mitt yrke: I alla nummer av DT under 2024 kommer vi att utforska vilka yrken och utbildningar döv-Sverige har valt. Häng med i olika karriärval och livshistorier. Denna gång möter vi 22-åriga Emelie Granbom som läser till veterinär på Sveriges Lantbruksuniversitet.

Emelie Granbom är bosatt i Uppsala men från början född och uppvuxen på landet utanför Örebro. På fritiden läser hon gärna och spelar hockey, eller umgås med vänner och flickvän. Hennes stora intresse under uppväxten, ridningen, har hon inte haft tid eller möjlighet till eftersom hon flyttat så mycket under sitt vuxna liv. Det är något hon vill ta upp inom snar framtid. Djur har alltid varit en viktig del av hennes liv.

För 22-åriga Emelie kom tankarna på veterinäryrket i tidig ålder.

– När jag var omkring 13 år gammal så hjälpte jag till i ett stall där jag brukade rida, och där fanns vid ett tillfälle ett dräktigt sto, berättar hon. När det stod klart att hon snart skulle föla fick jag och några vänner vara en av "fölvakterna". Vi fick turas om att vara vakna på natten och vakta stoet. Så höll vi på i några dagar tills det stod klart att det var dags. Det uppstod komplikationer som gjorde att förlösningen drog ut på tiden och därför behövde vi ringa distriktsveterinären som kom på en gång. Vi fick assistera veterinären och hjälpa stoet att föda fram fölet. När fölet var ute hjälpte vi den att stå och dia. Det var en cool upplevelse, att jag fick vara med när något sådant hände.

Veterinäryrket innebär emellertid också svåra stunder.

– Vid ett annat tillfälle under samma år fick stallägarens häst kolik (magont). Jag var där för att rida min fodervårdshäst men fick rycka in för att hjälpa till. Hästen hade rullat fast sig i boxen, eftersom hästar som har kolik ofta rullar runt. Vi fick hjälpa den att ta sig loss. Jag tog ut honom på promenad i väntan på veterinären för att se om han kunde tömma tarmen men det hände inget. Situationen blev värre och värre. Veterinären rådde stallägaren att ta hästen till sjukhus men det skulle krävas två timmars bilfärd och frågan var om hästen skulle klara det. Så det svåra beslutet blev att avliva hästen på plats. Det var förstås hemskt, men samtidigt blev det en intressant upplevelse för mig att få assistera vid både livets start och slutskede. Jag förstod ännu mer att det var det jag ville arbeta med.

Hon var hörande fram till 11 års ålder då omgivningen började märka att hon hörde sämre. För Emelie var det något hon inte ville förlika sig med.

– Min familj märkte att jag hörde sämre men jag slog ifrån mig det. Jag fick träffa skolsköterskan och vårdcentralen för att testa hörseln. Senare gjordes en magnetröntgen och man såg då att det var något som inte stämde med hörselnerven. Det visade sig att mitt problem är neuropatiskt, alltså är själva hörseln intakt men överföringen till hjärnan från hörselnerven fungerar inte lika bra som tidigare. För mig är det alltså viktigt med läppavläsning och att det inte är för mycket bakgrunds ljud när jag pratar med någon. Med tiden har tillståndet förvärrats.

När studenten på Karolinska skolan i Örebro var avslarad

flyttade hon till Västanviks folkhögskola för att läsa svenskt teckenspråk. Hon var trött på att behöva kämpa, och sökte efter ett nytt sammanhang.

– Det var första gången jag ens förstod att det fanns en dövvärld. Det var fantastiskt. Jag blev bjuden på en fest där det fanns 50-60 döva personer. Jag tänkte bara wow! Vad hade jag missat?

Efter ett år på Västanvik gick flyttlasset till Stockholm. Emelie hade lagt den stora drömmen om veterinärstudier åt sidan och kommit in på civilingenjörprogrammet med inriktningen teknisk matematik på KTH.

– Jag vågade inte satsa och söka in till veterinärprogrammet. Jag hörde ju inte, och var osäker på hur det skulle fungera med tolk till de olika momenten. Skulle jag kunna använda ett stetoskop för att lyssna efter hjärtljud? Men drömmen fanns kvar. Till sist beslöt jag mig för att söka till veterinärprogrammet och kom in.

I Sverige erbjuds veterinärprogrammet endast på ett lärosäte i hela Sverige, i Uppsala på Sveriges Lantbruksuniversitet. Det är hög konkurrens för att komma in och det krävs väldigt goda betyg.

– Många i min klass har gjort om högskoleprovet många gånger för att kunna komma in. De som kommit in har ofta en dröm sedan tidigare om att bli veterinär. Många av oss har en bakgrund där man vuxit upp med djur som intresse.

Nu är hon inne på sin fjärde termin. Programmet är totalt fem och ett halvt år långt, så hon har ungefär tre år kvar. Som tidigare nämnts var Emelie orolig för att inte klara av sin veterinärutbildning eftersom hon är döv, men det har fungerat över förväntan.

– Jag använder teckenspråkstolkar i undervisningen under praktiska moment och skrivtolkar under föreläsningar. Det är en fördel att ha skrivtolkning för då behöver jag inte titta konstant på tolken utan kan ta korta pauser för att titta på något annat. Anteckningsstöd har jag också.

Än så länge tycker hon att det har gått bra även under de praktiska moment där hörsel brukar krävas.

– Vi hade en blodtrycksövning där vi skulle lyssna på blodtrycket genom ett stetoskop, men i mitt fall sa lärarna att jag

Emelie Granbom utanför hennes skola. Foto: Aya Aldulaimi

kunde känna istället. I praktiken använder man sällan stetoskop till sådant idag, utan det finns maskiner. Jag upplever att mina lärare är duktiga på att hitta anpassningar för mig. De har egen erfarenhet av att vara veterinärer. Jag har inte diskuterat med dem hur framtiden kan komma att se ut för mig, men jag vill inte heller jobba på klinik. Jag hoppas att det finns annat jag kan göra, som till exempel utföra ultraljud.

Eftersom de är hörande kanske de inte kan se vilka lösningar som finns, som jag själv kanske kan se. Det är dessutom omöjligt att veta hur mycket jag kommer att kunna uppfatta med min egen hörsel i framtiden. Jag försöker att inte oro mig för mycket. Om det mot förmodan inte finns några lösningar vet jag i alla fall att jag har följt min dröm och gjort mitt bästa.

Text: Olivia Renner Balkstam

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och gymnasiesärskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga placeringsrådgivare:
[✉ placeringsradgivare@mogard.se](mailto:placeringsradgivare@mogard.se) ☎ 010-471 67 00

mogard.se

MO GÅRD

Omniator

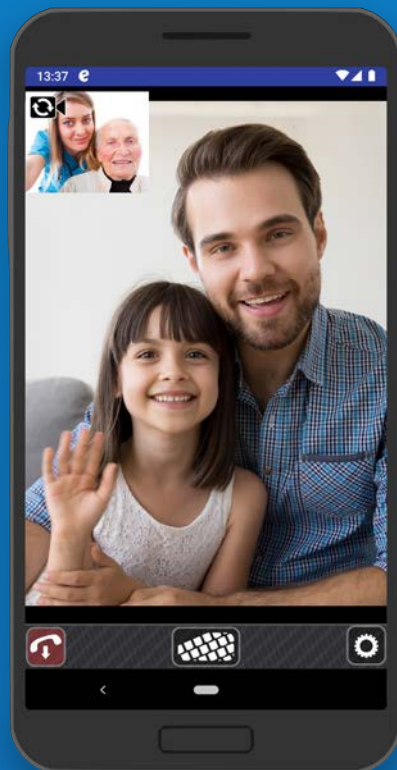
Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Handla i SDR:s webbshop

Nyhet! Internationell dövflagga

Sedan WFD:s kongressbeslut i Sydkorea juli 2023 har WFD börjat trycka olika storlekar av internationella dövflaggan. Dövflaggan är designad av Arnaud Balard, en fransk dövblind konstnär. Flaggan finns i fyra olika storlekar.

90x60 cm
Fasadflagga

439:-

180x120 cm
Flaggstång, ca 7-8 m

789:-

120x90 cm
Fasadflagga

549:-

240x120 cm
Flaggstång, ca 8-10 m

949:-

Tygkasse/ryggsäck

Med unik illustration "Dövmakt! Döva vet bättre om döva". Tygkassen kan även användas som ryggsäck= teckenspråksvänlig ryggsäck. Storlek: 37x40 cm. Illustration: Sara Domström. Finns i blå och grå färg.

229:-

Kylskåpsmagnet

Från våra populära posters. Här kan ni på kylskåpet skapa olika ord med budskap till de övriga i familjen!

259:-

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

SDR
SVERIGES DÖVAS
RIKSFÖRBUND

FN gav Sverige bakläxa i CRPD

I mars 2024 granskades hur den svenska staten uppfyller FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). SDR deltog, genom Åsa Henningsson och Pia Johnsson Sederholm, i FN:s övervakningskommittés förhör med den svenska staten på plats i Genève och lyfte dövas rätt till arbetslivstolkning.

Sedan Sverige ratificerade konventionen i december 2008 med ikraftträdande från 2009 har tre granskningar genomförts (2011, 2014 och 2018) och i mars 2024 var det dags igen. SDR har följt förarbetet för de alternativa rapporterna av Institutet för mänskliga rättigheter och Funktionsrätt Sverige. Utöver alternativa rapporter kan även frågor belysas för övervakningskommittén genom korta anföranden på plats i samband med förhöret. SDR var på plats i Genève och höll ett anförande om dövas rätt till arbetslivstolkning – en fråga som är alarmerande när den svenska regeringen inte visat handlingskraft i tolktjänstfrågan. Tolk-tjänsten har tidigare varit föremål för klagomål hos FN; 2011 genom Funktionsrätt Sverige, 2014 genom Lika Unika och 2018 med fallet Richard Sahlin tillsammans med Disability Rights Defenders Sverige (tidigare Lagen som verktyg).

Resultatet av det senaste klagomålet kom i september 2020 och innebar att FN-kommittén beslutat till Sahlins fördel. Men trots denna svidande och återkommande kritik anser SDR att den svenska regeringen inte gjort tillräckligt. I vårt anförande lyfte vår förbundsordförande Åsa Henningsson att Sverige har åtagit sig att

Styrelseledamot Pia Johnsson Sederholm och förbundsordförande Åsa Henningsson på plats i Genève vid FN:s förhör av den svenska staten.

upprätthålla dövas mänskliga rättigheter enligt konventionen men att dessa rättigheter inte uppfylls för döva på arbetsmarknaden. Kommittén lyfte vår fråga om dövas rätt till arbetslivstolkning och undrade hur den svenska staten tänkt förebygga så att döva inte blir utestängda från arbetsmarknaden. Tyvärr kunde inte de svenska representanterna från regeringen ge ett tydligt besked, utöver att det idag finns ett stöd genom Arbetsförmedlingen på 150 000 kr per år för fortbildning och utbildning. Det är tydligt att kunskapen om dövas situation på arbetsmarknaden brister och att vårt påverkansarbete för våra frågor behöver fortsätta – också i andra frågor utöver rätten till arbetslivstolkning.

Vid förhörets avslut lyfte kommittén och specialrapportören att Sverige i flera sammanhang varit ett föredöme med sitt välfärds-samhälle och för sina insatser till medborgare men nu oroväckande i stället har gått bakåt i utvecklingen. Efter SDR:s deltagande i FN-förhöret har SDR blivit inbjudna av regeringen till ett uppföljningsmöte senare i maj för att följa upp rekommendationerna kring vilka åtgärder som behöver genomföras.

■ TRYCKFELSNISSE

Vi har uppmärksamma läsare som hittat tryckfelsniss i vårt förra nummer av Dövas Tidning. Det uppgavs ett felaktigt namn i bildtexten om föreställningen Omvända världen. Vi uppgav namnet Cheri Jaglowski, när det i själva verket var Gertrud Eriksson på bilden. Det var inte genom en studiecirkel på ABF som idén till Omvända världen växte, utan det var genom en av våra egna föreningar – Dövas Förening i Örebro. Vi ber om ursäkt för detta!

■ MÖTE MED SKOLMINISTER

SDR har genom styrelserepresentanterna Åsa Henningsson och Maria Hermanson, tillsammans med intressepolitisk handläggare Camilla Lindahl, i mars träffat skolminister Lotta Edholm och två tjänstepersoner. Vi betonade att skollagen behöver ändras så att rätten till undervisning i specialskolan och i en teckenspråkig miljö stärks. Även antagningsprocessen till specialskolan och vikten av teckenspråkskunniga behöriga lärare lyftes. Vi följer upp dialogen!

■ BYTA NAMN & LOGOTYP?

SDR inleder ett projekt *Starka och synliga tillsammans* för att stärka och förena vårt varumärke på alla nivåer – lokalt, regionalt och nationellt. Utgångspunkten är en frågeställning från tidigare diskussioner tillsammans med våra organisationer om våra namn och logotyper. Vi ska undersöka hur SDR tillsammans med lokalföreningar och distriktsorganisationer kan ha ett enhetligt och gemensamt varumärke. Projektet pågår från mars 2024 till januari 2025.

Förbundsordförande Åsa Henningssons slutliga fråga i vårt anförande till FN:s övervakningskommittés förhör i Genève.

”

Hur kan SDR stödja Sveriges åtagande att på ett meningsfullt sätt implementera CRPD för svenska döva trots kommitténs slutsatser 2011, 2014 och 2018?

På gång:

- **14/5 Svenska teckenspråkets dag**
- **15/5 Sista dagen för nominering till Alma Abrahamssons pris 2025!**
- **17/5 Möte med arbetsmarknadsdepartementet om Samhall**
- **23-25/5 EUD:s General Assembly i Bryssel, Belgien**
- **24/5 SDR:s förbundsstyrelse har sammanträde**
- **24-26/5 SDR:s förbundsmöte i Stockholm**
- **29/5 Möte med regeringen om FN:s övervakningskommittés kritik / kommentarer**
- **30/5 My Right har årsmöte**

■ NYTT FRÅN KANSLIET

Två projektledare har rekryterats till förbundet. Camilla Attestål rekryterades till projektet *Omvända världen* som genomförs i samarbete med Riksteatern Crea till september 2025. Hon började hos oss den 4 mars. Projektledare för vårt projekt *Starka och synliga tillsammans* är Kristofer Carlsson som påbörjade sitt arbete den 12 mars och kommer att jobba hos oss till början av 2025. De båda kommer att jobba på SDR:s förbundskansli. Varmt välkomna till oss!

■ MÖTEN 2024 & 2025

SDR:s förbundsmöte sker den 24 till 26 maj 2024 i Alvik, Stockholm med livesändning på lördagen. Vi samlar representanter från våra organisationer runt om i landet för gemensamma diskussioner. Förbundet kommer att presentera verksamhets- och ekonomiåret 2023 och ge aktuell information från vårt arbete. Vi ska också rikta blickarna mot SDR:s kongress 2025! Kongressen genomförs på Karlstad Congress Culture Centre (CCC) i Karlstad den 12 till 15 juni 2025.

■ VALBEREDNINGEN

SDR:s valberedning söker namnförslag till förbundsstyrelsen inför vår kongress som genomförs i juni 2025. Deras ambition är att till kongressen nominera en hållbar och utvecklande styrelse som kan driva förbundets hjärtefrågor, bland annat att stärka teckenspråkets ställning. Alla föreningar har möjlighet att lämna in namnförslag till valberedningen senast den 15 december 2024. Du kan också boka tid för videosamtal. Mejla valberedningen på vb@sdr.org.

Joakim Hagelin Adeby tycker...

Förbundets arbete för en sanningskommission intensifieras. Jag ingår i arbetsgruppen, där vi diskuterar, samlar information och vittnesmål samt följer liknande processer för andra minoritetsgrupper. Vårt arbete har bara börjat, men vi ser redan nu att arbetet är omfattande och brett. Vi har konstaterat att många döva har drabbats av oegentligheter, felaktiga beslut och insatser som inte motsvarat vad som efterfrågades eller behövdes.

Några exempel på berättelser och vittnesmål vi fått hittills gäller skolan, utbildning, arbete och vård. Det skedde ofta i tron att det var bra för oss döva. Men sådant sker fortfarande i vårt samhälle och i vår nutid.

Ett av målen i vårt arbete är att staten ska ta sitt ansvar för vad samhället har förorsakat döva. Det kan vara en offentlig ursäkt eller en ekonomisk kompensation. Men i arbetsgruppen jobbar vi med både historia och framtid.

Det är helt verkningslöst om staten inte undanröjer pågående orättvisor och garanterar oss att historiens illgärningar mot döva är något som inte kommer att upprepas. Först när vi har dessa garantier kan vi döva känna oss som trygga medborgare i ett jämlikt samhälle.

Text: Joakim Hagelin Adeby, vice förbundsordförande

■ STARTSKOTT FÖR OMVÄNDA VÄRLDEN

Nu har projektet Omvända världen startat! Ett av SDR:s fokusområden under 2024 är teckenspråkets ställning och i samarbete med Riksteatern Crea ska vi tillämpa metoden forumteater med målet att förstärka teckenspråkets ställning. Forumteater är en teaterform som uppmuntrar till reflektion, ifrågasättande och direkt interaktion med publiken. Vi använder oss av denna metod som ett pedagogiskt verktyg för att bearbeta och förändra samt uppmuntra till aktiv problemlösning. Publiken ges möjlighet att påverka händelsen och olika förlopp genom att medverka i handlingen. Vår forumteater kommer att visa olika situationer som uppstår i dövas vardagsliv för att synliggöra dessa och sprida förståelse för nödvändiga och politiska förändringar. I ett uppstartsmöte med SDR och Riksteatern Crea hade vi en gemensam brainstorming om hur forumteatern kan se ut och på vilket sätt det kan öka förståelsen för teckenspråkets betydelse för döva och teckenspråkiga personers möjlighet att delta i samhället.

I höst blir det en turné där politiker och olika myndigheter kommer att bjudas in till forumteatern och efterföljande samtal. Information har skickats ut till våra distriktsorganisationer och föreningar. Projektet kommer också att arrangera webinarier, genomföra enkätundersökningar och samla underlag om dövkultur och audism samt hur dessa faktorer påverkar teckenspråkets ställning.

Mindy Drapsa från Riksteatern Crea och projektledare Camilla Attestål deltog i en forumteater för inspiration till projektet Omvända världen.

■ DÖVAS KULTURARVSCENTRUM

Projektet är fortfarande i en uppstartsfas där vi bland annat köpt in olika redskap som behövs för att konvertera från fysiskt material till ett digitalt museum och tittat på hur vår hemsida ska se ut. Vi har besökt dövmuseet i Trondheim, Norge för nätverkande och inspiration att ta med till vårt projekt. Projektet har nu Instagram och Facebook, där du bland annat kan följa vårt arbete och se vår sprillans nya logotyp. Följ oss på sociala medier så får du se logotypen och en liten historia om varför logon ser ut som den gör. @dovaskulturarvscentrum på Instagram och "Dövas Kulturarvscentrum" på Facebook!

■ ÅTERHÄMTNING ÄR VIKTIG!

Våren är härlig för många men också stressig då det är mycket som ska hinnas med innan sommaren. När man är stressad är det lätt att välja bort återhämtning för att man inte hinner vilket inte är hållbart i längden. Försök att hinna med återhämtning, det räcker med små mikropausar i vardagen som till exempel promenad. Flera tips kan ni se i vår Instagram syssnapamig. Projektet har i samarbete med SDR ordnat två fortbildningsdagar för professionella, som arbetar med eller för döva. 130 hade anmält sig och de fick lyssna på föreläsningar om hälsofaktorer för en livslång hälsa, språkdeprivation, minoritetsstress och kulturellt bekräftande förhållningssätt. Utvärderingen visade att många uppskattade föreläsningarna.

■ WORKSHOPS MED DIGIDÖV

I början av april gick startskottet för DigiDövs workshops som kommer att genomföras i Göteborg, Örebro, Stockholm, Jönköping och Uppsala. Våra workshops består av två delar; *Vår digitala värld* och *Digital säkerhet*. Vi har redan genomfört workshops i Göteborg och Uppsala. Förutom föredrag om temat blir det också frågestund, information om DigiDövs småkurser, individuell support och nätverkande med DigiDöv-guiden samt samverkanspartner. Vi filmar föredragen för att lägga upp dem på vår webbplats. Våra workshops är öppna för alla äldre döva. Vi går ut med lokal information i de fem orterna om plats och tid. Kom och syssna om du har tid och möjlighet att delta!

■ VARUMÄRKESUTVECKLING INLEDS

Efter rekrytering av projektledare Kristofer Carlsson har projektet tillsatt en arbetsgrupp och referensgrupp. Externa kommunikations- och varumärkesutvecklare har anlitats för att leda processen där arbetsgruppen kommer att ha en aktiv roll i utforskandet kring hur lokalföreningar, distriktsorganisationer tillsammans med SDR kan ha ett enhetligt och gemensamt varumärke. Innan juni månads slut är två workshops planerade i Stockholm. Utöver detta sker också referensgruppsmöten och andra möten. Dessa kommer att vara digitala. Ni kommer att kunna följa projektet i våra informationskanaler och genom våra lokalföreningar och distriktsorganisationer. Vid frågor, mejla gärna kristofer.carlsson@sdr.org

SDR:s förbundsmöte 2024

Missa inte vår livesändning
på www.sdr.org
lördag 25 maj kl. 08:30 - 17:00

En pensionär som heter Ove och funderar på ålderdomen

Jag är fritidspensionär. När jag var tre eller fyra år gammal började jag spela plastboll i vardagsrummet, taklampan blev förstörd och morsan blev arg och satte mig i sovrummet. Jag hittade ett pingisracket och boll och spelade pingis mot väggen, det gjorde att morsan blev trött på mig. Björn Borg gjorde samma sak med ett tenn isracket ute mot bilgarageporten i bostadsområdet. Han blev världsstjärna i tennis och vi alla sex kallas 56-gruppen, d.v.s. Björn Borg, Ingemar Stenmark, Frank Andersson, Thomas Wassberg, Linda Haglund och jag. Nu skämtar jag lite men jag promenerar varje dag och spelar golf. Jag får fyra timmars motion på köpet. Jag har förlorat massor av bollar under mina golfrundor i 30 år men jag fortsätter för att det är bästa motionen och bra för hälsan. Vi är många som är födda för flera decennier sedan och vi alla blir äldre, och behöver hjälp i någon form idag eller i framtiden.

Jag blev vald till vice ordförande för IK Hephata 1976. Där fick jag två fantastiska mentorer, Harry och Osvald Dahlgren, under styrelsearbetet. Harry och Osse sa redan på 1970 och 80-talet att samhället måste förstå och lyssna på oss döva och teckenspråkiga. Vi har fått kämpa för lång tid. "Rom byggdes inte på en dag". Det har jag burit med mig.

Resultaten av projektet "Valfrihet och värdighet saknas hos äldre döva" som pågick 2007-2010 är fortfarande aktuella. Jag säger som ung pensionär att jag är mycket orolig över att äldre döva aldrig ska få må bra, känna glädje, trivas och mysa på äldre dagar på grund av byråkratin inom kommunerna, som inte heller vill anställa döva och teckenspråkig personal. De tror att teckenspråkskurser för hörande löser allt, men det tar LÄNGRE TID. Vi har många döva, teckenspråkiga undersköterskor som inte har arbete.

Skrota kommunerna som huvudmän för äldreboenden eftersom döva och teckenspråkiga alltid är i kläm när man bor i fel kommun. Det skulle fungera bättre om de var förlagda hos regionerna, i stil med Movadot-projektet! Deras döva brukare mår jättefint med den döva personalen som kommer. Ni politiker, kom gärna till oss på dövas pensionärsföreningar och ta en kopp kaffe med oss. Vi har mycket att säga om hur det fungerar för äldre döva i dagens samhälle.

Ove Wallster, ny medlem SDP

■ ÄLDREFRÅGOR

I det här numret av Dövas Tidning finns många läsvärda sidor om äldre frågor. Snart får SDP besked om de medel vi har sökt och om allt går i lås, så genomförs seniorlägret för andra gången. Det betyder väldigt mycket för de som är ofrivilligt ensamma. Vi får hålla tummarna!

SDP har bildat en stadgrupp bestående av Stig Kjellberg, Jan Magnström och Birgit Burman. De ska se över SDP:s stadgar samt medlemshantering. Vårt mål är att det ska vara tydligt med stadgarna samt att det ska vara enkelt att bli medlem hos SDP. Lite större valfrihet. Men det återstår hur det ser ut längre fram. Jag önskar dem lycka till!

Hösten 2024 planerar SDP återigen en ordförandeträff. Viktigt att SDP samarbetar med alla pensionärsföreningar/sektioner.

Marianne

■ POSTSERVICE

PTS (Post-och telestyrelsen) vill säkra postservicen så att de som har störst behov av närhet till posttjänster ska få det, oavsett om man bor i eller utanför tätort, står det på pts.se.

Den som är över 80 år eller har en funktionsnedsättning kan ha rätt att ansöka om att all post delas ut direkt till bostaden, till exempel vid din tomtgräns. Man kan ansöka om "särskild posttjänst" och få din post utdelad närmare din bostad. Kravet är att alla i hushållet måste vara minst 80 år eller ha en funktionsnedsättning som gör det svårt att hämta vid ordinarie postanordning.

Kanske behöver du hjälp med detta och då kan du ansöka hos närmaste brevbärarkontor eller din lantbrevbärare. Postnords kundservice kan hjälpa dig med kontaktuppgifter genom telefonnummer 0771-33 33 10 eller kundservice.privat.se@postnord.com. För mer information besök pts.se.

Marianne

■ SDP:S LOGOTYP

SDP har en logga som ni ser nedanför. Frågan är ska vi behålla samma logga som vi har nu eller ska vi kanske skaffa en ny? Samma färg? Eller byta namn? Finns det någon som kanske har en ide eller förslag? SDP är öppna för alla era förslag, kontakta oss gärna om du har några.

Marianne

**SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND**

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

Ledamot: Ove Wallster
ove@sdpf.se

sdpf.se

De sa att jag hörde “för bra”

Glada deltagare under vår studenthelg den 2-4 februari.

Jag hade precis avslutat grundskolan på Manillaskolan och hade höga förväntningar inför en spännande ny fas i livet, nämligen Riksgymnasiet i Örebro. Men snart förstod jag att jag skulle stå inför en oväntad kamp för att komma in i den klassen jag önskade. Jag drabbades av det tunga beskedet att jag inte får gå i en dövklass. Anledningen? Att jag hörde “för bra”.

Jag blev väldigt upprörd och ledsen över beslutet, att jag skulle få ta del av undervisning på mitt första språk var inte viktigt. Endast hörseln skulle vara den avgörande faktorn för min framtid. Detta trots en hel skolgång i Manillaskolan där hela min barndom präglats av teckenspråket.

Visst kan jag höra och prata men det betyder inte att jag trivs som fisken i vattnet i hörande miljöer, tvärtom är det väldigt kämpigt då jag behöver anstränga mig väldigt mycket och ofta är inte ens det tillräckligt. Jag visste redan på förhand att det skulle bli kämpigt att spendera gymnasieåren i en hörande klass då jag alltid tidigare haft svårt för att skaffa hörande kompisar i till exempel mitt fotbollslag och rent generellt.

Jag identifierar mig som döv där jag använder teckenspråket i första hand och som också ÄR mitt första språk sen jag blev adopterad till Sverige vid 5-års åldern. Min identitet och trygghet har formats av min tid i en teckenspråkig miljö med döva klasskamrater, lärare och personal under min tioåriga skolgång. Men nu skulle tryggheten tas ifrån mig endast för att jag hör för bra? Det är för mig väldigt absurt då hörseln absolut inte ska ha någon avgörande roll i vilken undervisningsmiljö man ska

placeras in i. Och vem vet, kanske pallar jag inte att bära på CI 24/7. Vad ger dem rätten att tro det?

Tillsammans med min mamma gjorde vi det enda rätta. Att överklaga beslutet och gå ut till Dövas Tidning som hjälpte till med att upplysa om avslaget. Artikeln fick starka reaktioner som mycket väl gav en effekt i nästa beslut och besked. Någon månad senare kom det nya beskedet: Jag skulle hösten 2020 gå på Riksgymnasiet Örebro, i en dövklass. En sten föll ur bröstskorgen när jag fick ta del av det nya beskedet. Ett beslut som jag än idag är väldigt tacksam för!

Att ha teckenspråkiga klasskamrater och lärare som undervisar i mitt första språk har betytt väldigt mycket för mig. Jag vill inte ens föreställa mig att gå i en hörande klass, jag hade förmodligen blivit utanför och inte utvecklats lika väl som person och elev.

Idag hoppas jag verkligen att antagningsenheten som tar beslut för elever som antingen ska börja i H- eller D-klass tar hänsyn till andra faktorer istället för att endast titta på hörseln. Då syftar jag exempelvis på elevens identitet. Det är fel att låta hörande personer ta beslut om döva – döva vet bäst om döva. Absolut ingen annan förutom eleven vet själv bäst om vilken miljö den känner sig tryggast i.

Kaleab Lemmouh, ledamot SDUF

**SVERIGES DÖVAS
UNGDOMSFÖRBUND**

Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Mindie Norrie
mindie.norrie@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl

Twitter: @sduf1966

Facebook: sduf

Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647

Swish: 123 218 1477

sduf.se

På gång:

- 3/5 Seminarium av Funktionsrätt om EU-valet
- 17/5 Samhalls referensgruppsmöte
- 20/5 Samråd av MFD om våld mot personer med funktionsnedsättning
- 30/5 MyRight årsmöte
- 13-16/6 EUDY General Assembly
- 25-28/6 Almedalsveckan
- 7-8/9 Lägergruppsmöte
- 13-15/9 Dövas Dag-kryssning
- 6-8/10 Förbundsstämma i Ånnaboda

Bild från NUFT:s årsmöte där vi fick träffa politiker.

■ VÅRT INTRESSEPOLITISKA ARBETE

SDUF har deltagit i samråd om våld mot personer med funktionsnedsättning, Samhalls referensgruppsmöte, och arbetar med utbildningsfrågor tillsammans med SDR gällande SPSM och regeringens förslag på att skärpa kravet för SFI-utbildning till max tre år. Tillsammans med NUFT (Nätverket Unga för Tillgänglighet) har SDUF besvarat remissen som rör vägledning för övergång från barn- till vuxensjukvård för unga med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, för att en god och säker övergång ska gälla för målgruppen. Jag, Romel, deltog tillsammans med styrelseledamot Momo på NUFT:s årsmöte. Där fick vi möjligheten att diskutera aktuella frågor inför EU-valet med politiska representanter.

■ SPRÅKRESESAMORDNARE SÖKES

SDUF söker dig som vill jobba hos SDUF för att samordna en språkresa till USA sommaren 2025 för döva och hörselskadade ungdomar 14-17 år! Deadline för ansökan är 3 juni 2024. Mejla ansokan@sduf.se.

Hur ser uppdraget ut? Du jobbar hemma/på distans. Vi har en bärbar dator du kan låna. Du samarbetar med Jiin, verksamhetsansvarig hos SDUF, så du får stöd och kan bolla olika idéer, frågor och beslut. Tillsammans skapar vi en tidsplan och tar del av SDUF:s olika rutiner och mallar.

Du får arvode för detta uppdrag och arbetstimmarna motsvarar ca 10 % i månaden, det kan variera lite från månad till månad. Du börjar september 2024 och avslutar augusti 2025.

Dina ansvarsområden är bland annat att kontakta olika skolor/platser i USA och besluta tillsammans med SDUF om var språkresan ska bli av. Du marknadsför i t.ex. sociala medier, öppnar anmälan, svarar på olika frågor, rekryterar ledare till språkresan, har kontakt med relevanta kontakter i USA om olika viktiga papper/dokument och du bokar flyg i samarbete med oss. Om du själv vill vara ledare under resan är det inga problem. Du ordnar också en egen ledarträff med de två ledarna för språkresan där vi går genom allt praktiskt, program och olika papper att skriva under. Det är SDUF som söker fonder och fixar budget,

men detaljer kring olika innehåll och de olika kostnaderna kan diskuteras med oss. Vad förväntar vi oss av dig? Mer information om samordnare för språkresan finns på vår hemsida!

Hur ansöker du? Skicka en text eller en video där du berättar varför du passar som språkresesamordnare åt SDUF och om dina erfarenheter av USA till ansokan@sduf.se senast måndag 3 juni. Intervjuerna kommer ske under juni. Välkommen med din ansökan!

Bild från en tidigare språkresa till USA år 2019.

Vi hade besökare från Litauen hos oss.

■ HAR NI IDÉER?

Just nu planerar SDUF för framtida projekt och söker aktivt finansiering för nya idéer! Om ni har några förslag på projektidéer för SDUF, låt oss se om de kan passa vår verksamhet. Välkomna att skicka dem till oss på kansli@sduf.se.

■ LÅNGVÄGA BESÖKARE

Den 27 mars välkomnade vi en grupp från en dövskola i Litauen. Vi presenterade hur SDUFs arbete är strukturerat, från förbundet till medlemsorganisationerna. Besöket var givande och vi önskar dem lycka till med deras arbete inom deras dövorganisation i Litauen.

■ STUDENTHELG

För första gången arrangerade vi en studenthelg. Vilken fantastisk helg det blev! Nu hoppas många att det kommer att genomföras fler studenthelger framöver. Under helgen bjöds det på workshops, föreläsningar och aktiviteter. Syftet var att ge deltagare som studerar på högskolor eller universitet möjlighet att träffas, utbyta erfarenheter, tips och motivera varandra i sina studier. Många studerar runt om i Sverige och kan känna sig ensamma i sin identitet, därför är det otroligt viktigt att det finns en plats där alla studenter kan mötas, umgås och teckna på sina egna villkor.

Vad har vi utan vår jord?

Tiden går snabbt och livet är kort. Men hur kort? Jag tänker ibland på mig och mitt barn som en dag ska bli äldre, men kommer hon få en bra framtid? Vilken värld ska mitt barn leva i framtiden? Vi alla har ett gemensamt ansvar för vår planet, men inte alla tar sitt ansvar. Jag har varit frustrerad i flera år nu på grund av människors ovilja att ändra på sina vanor för hälsans och klimatets skull.

Det började med att jag kom över några böcker om giftiga leksaker och giftigt smink, enligt dem finns det skadliga kemikalier i produkter som vi alla och barnen använder. Det tyckte jag kändes förfärligt. På den vägen blev det att jag läste på ännu mer. Jag lät inte mitt barn leka med plastleksaker, erbjöd bara ekologisk mat och köpte begagnade kläder. Jag försökte ha ett giftfritt liv, och det var snårigt och kämpigt. När jag pratade med andra om ämnet var det verkligen svårt att få dem att förstå. Jag kände att jag måste informera alla om kunskapen och hjälpa dem att förändras. Men jag upplevde att intresset inte fanns. Varför är det så? Jag tänker att om man bryr sig om sitt barn så måste man ta sitt ansvar. Det kan verka hårt, men jag tänker så och jag tycker att man ska ta reda på allt som skulle kunna rädda liv. Man måste kämpa för barnens skull.

När jag var yngre reste jag en del med flyg. Det var så fantastiskt och jag har upplevt mycket. Sedan kom det fakta och forskning om att flyget var ett av de större utsläppen som skadar vårt klimat så jag fick tänka om. I början var det inte lätt, det var ju så trevligt att resa utomlands och ha det varmt och skönt. Men jag började fundera på vad som är viktigt. Vilken jord vill jag efterlämna till mitt barn och framtida barnbarn? Ska de få arva en jord som kanske är obeboelig eller en frodig och ren jord? Ska endast jag få njuta av min tid på jorden, göra vad jag gillar att göra och ha det riktigt trevligt?

Jag slutade resa med flyg och har istället lärt mig att uppskatta närområdet. Ack, så vackert Sverige är! Jag lärde mig att uppleva varje årstid och njuta av vädret som bjöds, att se det vackra i allt och jag får euforiska känslor av små detaljer. Den svenska naturen är så fantastisk, jag får varje gång jag kommer ut i naturen så mycket energi och glädje.

Jag är dessutom frustrerad över politiker som hindrar möjligheter att rädda klimatet. Det finns fakta som visar tydligt på att det sker försämringar i klimatet och naturen. Vi alla vid det här laget borde veta för det kan läsas om i tidningarna, ses på TV och sociala medier. Det är svårt att blunda för fakta, men ändå blundar många och fortsätter göra precis vad de vill. Det finns en annan slags livskvalitet, det behöver inte innebära att flyga, bygga sig ett helt nytt hus eller konsumera nya grejer.

Jag upplever att förr i tiden var det annan mentalitet hos föräldrarna, barnen ska få det bättre än de haft och de gjorde allt de kunde för att vi skulle få ett bättre liv. Idag tänker vi annorlunda, vi ska njuta till fullo till vilket pris som helst och barnen får betala för det sen.

Vill vi inte att barnen och barnbarnen ska få en fin framtid? Kan vi förändra vår livsstil? Avstå flyg? Avstå att köpa nytt? Avstå att bygga nytt? Kan vi ta tillvara på det befintliga? Kan vi nöja oss med vad vi redan har? Vem är viktigast – jag eller mitt barn?

Jag vill inte att mitt barn ska bli besviken på mig när hon blir stor och inser att jag inte gjort någonting för att hon ska få leva ett så giftfritt och miljövänligt liv som möjligt. Jag drömmer om att hon och alla andra ska ha en fantastisk jord att bo på hela sitt liv. Att bli äldre är inget jag kan styra över men jag gör vad jag kan för att hon ska vara stolt över mig. Vad kan du bidra med till vår jord?

Nova-Li Rönnholm

En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

Alma Abrahamssons pris

Nominera en engagerad arbetskollega, en utmärkt pedagog eller en passionerad skolledare!

Priset delas ut till personer som helhjärtat arbetat inom för-, grund- eller gymnasieutbildning och bidragit till en kvalitativ utbildning på teckenspråk samt starkt barn och ungas dövidentitet.

Samtliga pristagare tillkännages vid prisutdelningen som sker i samband med SDR:s kongress 2025.

Mejla ditt förslag till nominering@sdr.org senast den 15 maj 2024! Mer information, kriterier och nomineringsblankett finns på www.sdr.org

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på SUPER-dragningen?

Passa på! Första lotten 69 kr* Gratis gåva

*15 kr tillkommer i fakturaavgift

GÅVA:

ICA
Presentkort
400 kr

Efter din tredje
betalda Månadslott

Spel
inspek
tionen

Stödlinjen
för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till **Sveriges Dövas Riksförbund 4.480.114 kronor!**

• Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod
SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

QR-kod för
beställning

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2024-06-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 42,78% och vinsttäthet 1 på 4,12. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Månadslotten

SVARSPOST
20685775
162 20 Vällingby

Samtala fritt: TERA öppnar nya dörrar

autotext, talsyntes, röst och video med TERA

Upptäck TERA – den mångsidiga kommunikationslösningen för döva. Med TERAs autotextning och talsyntes kan du ringa och ta emot vanliga samtal, där din text blir tal och mottagarens tal blir text. TERA fungerar även som bild- och texttelefon, vilket underlättar kontakt med andra döva och teckenspråkiga samt stödjer bild- och texttelefonitjänster.

En döv TERA-användare samtalar med en hörande person. Allt som sägs av den hörande motparten transkriberas till text i realtid, och text från den döve omvandlas till tal av en inbyggd AI-röst. För bildtelefon-användare möjliggörs videosamtal.

Nyhet!

Nu har du som TERA-brukare möjlighet att använda ditt egna mobilnummer vid TERA-samtal. Detta behöver då ansökas via din förskrivare.

Citat från TERA-användare

”Det var tågstopp. Jag använde funktionen TERA-Local för att förstå varför. Det var bra eftersom många hörande inte är bekväma med att skriva på lappar.

Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren.

TERA-Local

TERA-Local är en funktion för direktkommunikation med personer som kollegor, läkare eller kassapersonal. Den har samma funktioner som TERA för distanskommunikation. Exempelbilden visar en barndomsdöv användare som använder autotext och talsyntes för att prata med en ateljégämare.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

Vi gör det möjligt!